

62/102/10

KR.-KAT. LUKKARIEN R.Y. JULKAISUJA

SÄVELMÄJAKSOJEN RAKENTEESTA

A. A. K.

JULKAISTU PP. SERGEIN JA HERMANIN
VELJESKUNNAN AVUSTUKSELLA

SORTAVALA 1938

HINTA 10.-

15.-

Joka positiivisella tieteellä on olemassa selvä yhtenäinen teoreettinen oppijärjestelmä, on olemassa varmat peruslait, joitten tunteminen on jokaiselle määrätty tieteen palvelijalle aivan välttämätön.

Ortodoksisessa Kirkossa yleisimmin käytännössä olevien kahdeksan sävelmäjakson sävelmien perusteellisella teoreettisella tuntemisella on kanttoreillemme käytännöllisen hyödyn kannalta katsottuna ensiarvoinen merkitys.

Toivon kanttori A.Kasanskin asiantuntemuksella kirjoittaman ja Kreikkalaiskatolisten Lukkarien Liiton julkaiseman "Sävelmäjaksojemme rakenteesta"-nimisen kirjasen osottautuvan kanttoreillemme heidän työssään varsin tervetulleeksi ohjekirjaksi.

Suurena maanantaina, 1938.

ARKKIPIISPA H E R M A N .

S ä v e l m ä j a k s o j e m m e r a k e n - t e e s t a .

Kirkkolaulumme melkein kokonaisuudessaan perustuu määrättyihin melodioihin, niin sanottuihin kahdeksaan sävelmään, jotka alituisesti toistuvat kaikissa jumalanpalveluksissamme, vaikkakin teksti vaihtelee paljon enemmän. Toisin sanoen - varsin suuri joukko rukouksia ja laulutekstejä lauletaan samoilla melodioilla, joille on keksitty jotensakin epäonnistunut nimitys "kahdeksan sävelmää". Näitä sävelmiä ei olekaan kahdeksan, vaan paljon suurempi määrä. Oikeastaan pitäisi puhua kahdeksasta jaksosta, joitten sävelmät seuraavat toisiaan määrättyssä kierrossa, sillä jokainen jakso taas vubrostaan jakautuu stikiira-, tropari-, kanoni- ja prokiimenisävelmiin, jotka melkein kaikki eroavat toisistaan. Tämän lisäksi kaikki nämä sävelmät, joita nyt jo olemme maininneet 32, eroavat sen mukaan, mitä paikallis- tai kansallisävelmämuunnosta lauletaan. Ja näitäkin on aika suuri joukko, joista tunnetuimmat ovat: známenny, kreikkalainen, kiovalainen, hovikapellan, valamolainen. Meillä, Suomen ortodoksisessa kirkossa, joilleme ota lukuun luostareita, on varsinaisessa käy-

2.
tännössä niinsenottu hovikapellan sävelmä, jonka lisäksi jossain määrin lauletaan myös kreikkalaista sävelmää (juhlapäivien kanoniveisut). Hovikapellan sävelmät löytyvät meidän Nuottiliturgia- ja Vigilia II-kirjoistamme. Tämän sävelmän kehitti vanhojen venäläisten kirkkosävelmien (znamennyn ja kiovalaisen) pohjalla sekä saattoi yleiseen käyttöön Pietarin Hovikapella^{x)} ja varsinkin sen johtajana toiminut säveltäjä Bachmetev.

Käytännössä olevien kahdeksan sävelmäjakson sävelmien tunteminen on ortodoksisen kirkkolaulun A ja O. Kuten jo mainitsimme, lauletaan suurin osa kirkkoveisusta juuri näillä sävelmillä. Jumalanpalveluskirjoissa, jotka sisältävät ainoastaan laulujen tekstin, mainitaan jokaisen laulun yhteydessä lyhyesti millä sävelmällä se lauletaan, oikeammin - mihin sävelmäjaksoon laulettavan veisun sävelmä kuuluu. Seuraavassa esityksessä on tarkoitus antaa kaikkien hovikapellan, siis meillä nykyään yleisimmin käytännössä olevien kahdeksan sävelmäjakson sävelmien kaavat, jotka tuntien on helppo näille sävelmille sovittaa mikä jumalanpalveluslaulun teksti tahansa.

x) Laitos, jonka tehtävänä Venäjällä oli kirkkolaulun tutkiminen, opettaminen ja kehittäminen.

Ennenkun ryhdymme tarkastamaan näitä sävelmiä erikseen, teemme joukon yleisiä huomautuksia, jotka koskevat varsinaista aihettamme.

Aluksi mainitsemme, mitä lauluja näillä sävelmillä lauletaan.

Niinsanotulla stikiirasävelmällä lauletaan kaikki stikiirat eli virreilmät, kuten tämä nimitys uusissa suomenoksissa kuuluu, siis - avuksi huutovirreilmät, litania-
virreilmät, ehtoovirreilmät, aamuvirreilmät, kiitosvirreilmät ja virreilmät evankeliumiluvun jälkeen. Edelleen samalla sävelmällä lauletaan myös paastohetkien tropari. Troparisävelmällä lauletaan kaikki sunnuntai- ja juhlapäivien, samoinkuin kaikki pyhien kunniaksi kirjoitetut sekä erilaisia tilaisuuksia varten tarkoitettut troparit ja kontakit, lukuunottamatta äsken mainittuja paastohetkien tropareita. Myöskin eräitä piinaviikon tropareita ("Silloin, kun kunnialliset opetuslapset", "Katso ylkä tulee puoliyönä.. ja "Kunniallinen Joosef") on totuttu laulamaan erikoisilla, näille lauluille ominaisilla sävelmillä.^{x)} Hautausseimituksen tropareilla ("Saa-ta, oi Vapahtaja, sinun palvelijasi sielu lepoon". sekä

x) Nämäkin sävelmät kuuluvat "kahdeksaan sävelmään", mutta ovat lainattuja jostakin paikallissävelmästä.

4. "Kiitetty olet Sinä, Herra!" samoin kuin sen kontakilla ("Saa-ta, oi Kristus..") on myöskin omat erikoiset sävelmänsä.

Kanonisävelmällä lauletaan kaikki sunnuntaikanonien laulut, Jumalansynnyttäjän päivien kanoni "Minä avaan nyt suuni.." sekä juhlapäivien kanonien laulut (vaikka näille on olemas-sa myöskin kreikkalaiselle sävelmälle sovitettu monenkie-linen nuottipainos). Pääsiäiskanonin kanonilaulujen (irmos-cien) lisäksi tällä sävelmällä lauletaan myös kanonitropa-rit, jotka muissa kanoneissa tavallisesti luetaan. Vihdoin prokiimenisävelmällä lauletaan kaikki sunnuntai-, juhla- ja pyhien kunniaksi vietettävien päivien liturgiaprokii-menit eli etulauseimat sekä myöskin eräät ehtoopalveluk-sen prokiimenit (suuri prokiimeni, joulun, loppiaisen ja pää-siäisen ehtoopalvelusten prokiimenit).

Jokainen sävelmä jakautuu melodisiin säkeisiin, jotka saattavat toistua joko alkuperäisessä tai jossakin toi-sessa järjestyksessä. Tämän lisäksi useassa sävelmässä on vielä erikoinen loppusäe, joka ei esiinny muuten kuin sävelmän lopussa: usein tällainen loppusäe esiintyy ai-noastaan jonkun toisen määrätyn säkeen jälkeen. Säkeet ovat merkityt arabianhaisilla numeroilla - loppusäe L-

kirjainella. Kunkin sävelmäesityksen yhteydessä on 5. numerojärjestyksellä osoitettu säkeitten toistumis-järjestys, jolloin toistuvien säkeitten numerot ovat alleviivatut. Kaavat ovat esitetyt neliäänisesti ah-taassa tilassa soinnutettuina, siis sellaisina kuin vastaavat sävelmät ovat jumalampalveluskirjoissamme. Voidakseen esittää samat sävelmät myöskin hajallises-sa tilassa, mikä esittämistapa voi kirkkolaululle an-taa joskus virkistävää vaihtelua, on sopranon ja teno-rin äänet otettava kvinttia korkeammalle, jolloin te-norin ääni joutuu altolle, ja alton ja basson äänet kvarttia alemmaksi, jolloin alton ääni tulee tenoril-le. Tällöin on otettava huomioon, että kohottaessam-me säveltasoa kvinttia yleemmäksi siirrymme uuteen sä-vellajiin: esimerkiksi F-duurista C-duuriin, (F-duu-rin etumerkki jää luonnollisesti pois.) Jokaisen sävelmäesityksen kohdalla on osoitettu, missä äänessä kulloinkin esiintyy sävelmän perusmelodia; juuri tätä ääntä on siis laulettava silloin, kun joutuu laula-maan yksiaänisesti.

Varmaankin olisi ollut selvempää, jos sävelmien

6. Kaavat olisi voitu sijoittaa tekstin vastaaviin kohtiin, mutta valitettavasti teknillisistä syistä on kuitenkin ollut pakko julkaista ne liitteinä.

Siirrymme nyt tarkastelemaan kutakin sävelmäjaksoa ja sen sävelmiä erikseen.

I:nen SÄVELMÄJAKSO.

Stikiirasävelmässä esiintyy 4 säettä, jotka kaikki toistuvat, sekä loppusäe. Sitäpaitsi stikiirain yhteydessä laulettavat värssyt eli lauseimat, joihin kuuluu myös "Kunnia...ja nyt...", muodostavat eräissä sävelmäjaksoissa erikoissäkeen. Säkeitten toistuessa rinnakkaiskvinttien ja rinnakkaisoktavien esiintymisen välttämiseksi ei loppusäe saa tulla ensimmäisen säkeen jälkeen ja taas sävelkulun yhtäläisyyden välttämiseksi ei loppusäettä mielellään käytetä kolmannenkaan säkeen jälkeen. Näin ollen on säejärjestys: 1,2,3,4,1, ...2 tai 4, L. (L=loppusäe).

Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti laulettaessa on laulettava sopranon ja tenorin ääntä. Sävelmä lauletaan mieluummin G-duurissa, vaikkakin yhtäläisyyden vuoksi kaikki kaavat ovat kirjoitetut F-duurissa.

7.

Troparisävelmässä on kaksi kertautuvaa säettä. Loppusäkeenä on toinen säe ja esiintyy se aina ensimmäisen jälkeen. Ensimmäisen säkeen alkukorko olisi sovitettava pitkään tavuun. Säejärjestys on: 1,2,....1,2. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan; kuitenkin sopranon noustessa f:stä g:hen ja sitten a:han nousee tenorikin asteetta ensin b:hen ja sitten vasta c:hen.

Kanonisävelmä. Säkeitä on kolme, joista ensimmäinen ja toinen toistuvat kolmannen ollessa loppusäkeenä, joka esiintyy aina ensimmäisen säkeen jälkeen. Liitelauselma "Me kiitämme ja kunnioitamme" sinnen laulun edellä samoin kuin lauselma "Kristus nousi kuolleista" pääsiäiskanonissa voidaan laulaa myöskin erikoissäkeenä. Säejärjestys on: 1,2,1,1. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan. Tämä kanonisävelmä olisi mukavampi laulaa G-duurissa.

Prokiimenisävelmän perusmelodia on sopranolla, lopussa se siirtyy kuitenkin altolle.

II:nen SÄVELMÄJAKSO.

Stikiirasävelmässä on 5 säettä, joista lukuunottamatta alku- ja loppusäettä kaikki toistuvat. Rinnak-

8. Kaiskvinttien ja -oktavien välttämiseksi olisi myös vältettävä loppusäkeen liittämistä kolmanteen säkeeseen. Lauselma lauletaan loppusäkeen mukaisesti. Säejärjestys on: 1,2,3,4,2 ...2 tai 4, L. Perusmelodia on sopranoilla. Yksiäänisesti lauletaessa voidaan kaikki muut säkeet paitsi alkusäettä laulaa myöskin basson mukaan. Kaksiäänisesti lauletaessa seurataan sopraanoa (tai bassoa) ja tenoria.

Troparisävelmä. Kahden toistuvan säkeen lisäksi on vielä loppusäe, joka esiintyy ainoastaan ensimmäisen säkeen jälkeen. Säejärjestys on siis: 1,2,...1, L. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan (tällöin tenori alkaa b:stä eikä c:stä, ja vasta sopranon noustessa a:han tulee tenorikin siihen). Vigilia II:ssa tämä sävelmä esiintyy N° 2 kohdalla sivulla 52. Laulutapaa tässä sävelmässä kuten eräissä muissakin voidaan muuttaa myös siten (B), että soprano- ja altoäänit alennetaan kvartilla, jolloin sopranoääni annetaan altolle ja altoääni tenorille. Tenori- ja bassoäänit otetaan taas kvinttia yleemmäksi, jolloin tenorinäni joutuu sopranolle; bassolle jää entinen melodiansa. Koska siirtyessämme sävellajissa kvinttia yleemmäksi olemme F-duurista joutuneet C-duu-

riin, niin häviää etumerkki pois. 9.

Kanonisävelmässä toistuvia säkeitä on kolme: loppusäettä käytetään mieluummin ensimmäisen jälkeen. Säejärjestys on: 1,2,3,...1, L. Perusmelodia on sopranoilla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan. Lauletaan tavallisesti G-duurissa (e-mollissa).

Prokiimenisävelmän perusmelodia on sopranolla, mutta siirtyy lopussa altolle.

III:s SÄVELMÄJAKSO.

Stikiirasävelmä. Kahden vuorottelevan säkeen lisäksi on loppusäe, joka lauletaan mieluummin ensimmäisen säkeen jälkeen. Lauselmat ovat loppusäkeen muotoisia. Säejärjestys on: 1,21, L. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan. Sävelmän laulutapaa voidaan muuttaa (B) kuten on osotettu II:n sävelmäjakson troparisävelmän yhteydessä: soprano ja alto alennetaan kvartilla, jolloin sopranon ääni tulee altolle ja alton tenorille, sekä tenori ja basso korotetaan kvintillä. Tällöin tenorin ääni joutuu sopranolle.

Tropari- ja kanonisävelmä. Tässä sävelmäjaksossa lauletaan troparit ja kanonin laulut samalla sävellajilla, jossa varsinaisia säkeitä on 3, näistä yksi

10.
 loppusäe. Tämän lisäksi on toisesta säkeestä olemassa kaksi muunnelmaa (merkityt yläpilkuilla), joista toista käytetään ainoastaan loppusäkeen edellä. Koska säkeitten järjestys sässä sävelmässä on kovin erilainen ja riippuu siitä, miten monta säettä koko laulussa on, esitämme kaikki säejärjestykset eripätkäisiä lauluja varten:

3-säk.laulussa: 1,2,1,L. Esim. "Jumala on Herra"
 4-säk.laulussa: 1,2,1,L. " Sunnuntaikanonin 4:s lau-
 lu.
 5-säk.laulussa: 1,2,1,2,L. " Sunn.kanonin 1:nen laulu.
 6-säk.laulussa: 1,2,1,2,2,L. " " " 8:s laulu.
 7-säk.laulussa: 1,2,1,2,1,2,1. "Tropari.
 8-säk.laulussa: 1,2,1,2,1,2,2,L. Esimerkkiä kirjois-
 9-säk.laulussa: 1,2,1,2,1,2,2,2,L. samme ei ole.

Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan. Tämä sävelmä lauletaan mieluummin G-duurissa.

Prokiimenisävelmä. Ainoastaan tämän sävelmäjakson prokiimenisävelmässä on kaksi säettä, joista kuitenkin ensimmäinen esiintyy vain Jumalansynnyttäjänpäivän prokiimenissa "Sieluni suuresti ylistää Herraa". Muut tämänkin sävelmäjakson prokiimenit käsittävät ainoas-

11.
 taan toista säettä. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan.

IV:s SÄVELMÄJAKSO.

Stikiirasävelmä sisältää kaikkiaan 6 säettä, joista kaksi ensimmäistä ja loppusäe eivät toistu; kertauksissa lauletaan kolmannen säkeen sijaan sen muunnelma (3'). Säejärjestys siis on: 1,2,3,4,5,3!-4 tai 5 L. Lauselmat lauletaan eri säemelodiolla. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan. Koko sävelmä lauletaan mieluummin G-duurissa.

Troparisävelmässä on kaksi toistuvaa säettä ja loppusäe, joka aina seuraa toista säettä. Säejärjestys on: 1,2,...2,L. Perusmelodia on altolla. Yksiäänisesti voidaan laulaa myös basson mukaan; kaksiäänisesti lauletaan joko sopranon ja altton tai sopranon ja basson mukaan.

Kanonisävelmä. Siinä on kolme toistuvaa säettä ja loppusäe. Säejärjestys on: 1,2,3,...L. Perusmelodia on altolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja altton mukaan. Vigilia II:ssa tämä sävelmä on merkitty № 2:lla sivulla 148.

12.

Prokiimenisävelmän perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti se on laulettava sopranon ja tenorin mukaan.

V:s SÄVELLÄJAKSO.

Stikiira- ja troparisävelmä. Kolmen vuorottelevan säkeen lisäksi on yksi loppusäe. Sitä paitsi lauselmia varten on vielä erikoissäe. Tämä sävelmä esiintyy täydellisessä muodossaan jumalanpalveluskirjoissamme ainoastaan Vigilia I:ssä sivulla 24-29 ("Ylösousemustroparit"). Vigilia II:ssä on sen yksinkertaistettu muoto - ero on kolmammessa ja loppusäkeessä. Nämä säkeet yksinkertaistettuina ovat esitetyt tässä kirjoituksessa yläpilkuiilla varustettuina. Loppusäettä, rinnakkaisoktavien ja -kvinttien esiintymisen välttämiseksi, ei saa käyttää yksinkertaistetun kolmannen säkeen jälkeen. Säejärjestys: 1,2,3,...L.

Perusmelodia on sopraanolla. Kaksiäänisesti voidaan laulaa sopranon ja tenorin mukaan ehdolla, että tenori aloittaa ensimmäisen säkeen sopranon kanssa rinnakkaisesti b:stä ja vasta sitten siirtyy c:hen. Tavallisesti tätä sävelmää lauletaan G-duurissa.

Kanoni-sävelmä. V:nnen sävelmäjakson kanonisävelmä

13.

on siitä erikoinen, että siinä esiintyy kaikkiaan neljä erilaista säettä, jotka eivät ollenkaan toistu. Tällä sävelmällä laulettavat veisut ovat siis jaettavat enintään neljään säkeeseen. Aivan poikkeuksellisesti voidaan toisen säkeen jälkeen lisätä lyhyt väliäe (2'), jolloin veisuun tulee siis viisi säettä. Säejärjestys on: 1,2,3,L tai 1,2,2'3,L.

Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaessa toinen ääni liikkuu sopranon kanssa rinnakkain terssiä ylempänä. Tavallisesti lauletaan tämä sävelmä G-duurissa.

Prokiimenisävelmä. Perusmelodia on altolla. Kaksiäänisesti lauletaan alton ja sopranon mukaan.

VI:s SÄVELLÄJAKSO.

Stikiira- ja troparisävelmässä on kolme toistuvaa säettä ja loppusäe. Silloin kun loppusäkeen edelle joutuu toinen säe, muuttuu tämän loppuosa jonkun verran (x:llä merkityn sijaan tulee y:llä merkitty). Loppusäkeestä on olemassa eräs paljon käytetty muunnelma L; (esim. "Pyhä Jumala" Nuottiliturgia, sivu 27). Säejärjestys on 1,2,3...L. Lauselmät lauletaan omalla säemelodialla. Perusmelodia on sopranolla. Yksiäänisesti

14.

voi laulaa myös basson mukaan. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan.

Kanonisävelmä. Vigilia I:ssa sivuilla 221-230 esiintyy tämän sävelmäjakson kanonisävelmä suuresti yksinkertaistettuna. Tämän mukaan siinä on kaikkiaan 4 säettä, joista kaksi ensimmäistä vuorottelevat (5:nnessä ja 9:nnessä veisussa), kolmannen esiintyessä ainoastaan loppusäkeen edellä. Sääjärjestys on tällöin siis 1,2,...3,L. Perusmelodia on altolla. Kaksiäänisesti lauletaan alton ja sopranon mukaan. Tavallisesti lauletaan tämä sävelmä G-duurissa (e-mollissa). Toinen laulutapa (B) saadaan, kun soprano laulaa alton ääntä kvarttia ylempänä, altto tenorin ääntä samoin kvarttia ylempänä, tenori sopranon ääntä kvinttia alempana ja basso omaa ääntään joko kvarttia ylempänä tai kvinttia alempana. Kun säveltasoa tällöin korotimme kvartilla, jouduimme F-duurista B-duuriin, joten etumerkintään tulee kaksi b:tä. Tällaisena tämä sävelmä (täydellisenä) on esitetty "Hautustoimituksessa". Ahtaasta tilasta hajalliseen siirrytään A-kaavasta joko entiseen tapaan (C) tai sitten yksinkertaisemmin siten, että soprano

15.

laulaa alton ääntä ohavia ylempänä, altto sopranon ääntä sen entisellä tasolla ja tenori sekä basso laulavat omaa ääntään (D). Kun taas siirrytään B-kaavasta hajalliseen tilaan entiseen tapaan (E), se on korotettamalla säveltasoa kvintillä, niin saadaan sama sävelasu kuin D:ssä.

Täydellisenä tämä kanonisävelmä esiintyy "Hautustoimituksessa" sivuilla 35-53 ja on erittäin monimutkainen. Vaikkakin sitä käytetään meillä nykyään melko harvoin, kuitenkin analysoimme sen, esittääksemme, miten vaihteleva todellisuudessa yksinkertaiselta näyttävä sävelmä saattaa olla. Selvyiden vuoksi esitämme kuitenkin vain yksiäänisen kaavan. Varsinaisia säkeitä on tässäkin sävelmämudossa neljä: näistäkin toistuvat ainoastaan ensimmäinen ja toinen; kolmas, joka ei toistu, saattaa kuitenkin esiintyä myös muissa paikoissa kuin loppusäkeen edellä. Niinpä 5:nnessä veisussa se on ensimmäisenä. Toisesta säkeestä on olemassa muunnelma (2'), joka esiintyy 5:nnessä ja 9:ssä veisussa. Erikaisuutena tässä sävelmässä on se, että eri säkeet pyrkivät yhtymään toisiinsa. Tällöin on otetta-

16.
va huomioon, että kun ensimmäisen säkeen jälkimmäinen puolisko (alkaen x:stä) seuraa ensimmäistä tai toista säettä (joskus kolmattakin), niin näiden säkeiden viimeinen puolinuotti (y) muuttuu kahdeksi välinuotiksi (z). Säejärjestys vaihtelee hyvin suuresti, siksi esitämme sen kutakin veisua varten erikseen:

1:nen veisu: 1+1,2+1,1+1+L
3:s veisu: 1+1+2,3,1,L
4:s veisu: 1+1+2,3,1+L
5:s veisu: 3,1,2',1,2',L
6:s veisu: 1,1+2,3,1,L
7:s veisu: 1,2,3,L
8:s veisu: 1,2,1,L
9:s veisu: 1+1+2,3,1,2',1,L.

Prokiimenisävelmä. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan.

VII:s SÄVELMÄJAKSO.

Stikiirasävelmässä on kaksi toistuvaa säettä ja loppusäe. Loppusäettä on mieluummin käytettävä ensimmäisen säkeen jälkeen. Säejärjestys on: 1,2 ... (1),L. Lauselmaa varten on olemassa erikoissäe. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan. Tämä sävelmä lauletaan mieluummin G-duurissa.

Troparisävelmässä on kaksi toistuvaa säettä ja lop-

17.
pusäe, joka aina esiintyy toisen säkeen jälkeen. Säejärjestys on: 1,2 ... 2,L. Perusmelodia ensimmäisessä säkeessä on altolla, toisessa - sopranolla ja loppusäkeessä jälleen altolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja alton mukaan.

Kanonisävelmässä on neljä säettä, joista toinen ja kolmas toistuvat, neljännen ollessa loppusäkeenä. Säejärjestys on: 1,2,3,...L. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti voi laulaa sopranon ja tenorin mukaan, mutta tällöin tenoriäänien kolmannessa ja loppusäkeessä on tehtävä muutamia muutoksia, jotta melodia siinä kulkisi rinnakkain sopranon kanssa.

Toinen laulutapa ahtaassa tilassa (B) saadaan kuitenkin jo aikaisemmin oli selostettu siten, että laulutaso koroitetaan kvintillä (F-duurista C-duuriin), jolloin soprano tulee laulamaan tenorin ääntä, alto - sopranon ääntä, tenori - alton ääntä ja basso - omaa ääntään. (Huom! Sen sijaan, että koroittaisimme jonkun äänen kvintillä, voimme sen alentaa kvartilla, mikä sävellajiin nähden on samantekevää.)

Prokiimenisävelmä. Perusmelodia on altolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja alton mukaan.

18.

VIII:s SÄVELMÄJAKSO.

Stikiirasävelmä. Tässä sävelmässä on 3 toistuvaa säettä ja loppusäe. Toistuessa ensimmäinen alkaa tavallisesti suorastaan resitatiivilla (kohdasta x). Säejärjestys on: 1,2,3,...L (mieluummin ensimmäisen tai toisen säkeen jälkeen). Lauselmia varten on oma erikoissäe. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti on laulettava sopranon ja tenorin mukaan. Tämä sävelmä lauletaan tavallisesti, kuten kaavakin esittää, B-duurissa.

Laulutapa B saadaan ylempänä selostetulla tavalla korottamalla laulutasa kvintillä (B-duurista F-duuriin, siis etumerkintään yksi b) ja vaihtamalla sopranon, alton ja tenorin äänet keskenään.

Troparisävelmässä on kaiken kaikkiaan yksi toistuva säe. Tämän säkeen neljäs sävel esiintyy joskus korollisena, - joskus taas korko siirtyy resitatiivin alkuun. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan, jolloin tenori kulkee rinnakkain sopranon äänen kanssa.

Kanonisävelmässä on kaksi toistuvaa säettä ja loppusäe. Koron sijoitukseen nähden esiintyy kummastakin ker-

19.

tautuvasta säkeestä muunnelma 1' ja 2', joissa molemmissa on pysyviä sävelkuvioita. Säejärjestys on 1,2...L. Perusmelodia on sopranolla. Kaksiäänisesti lauletaan sopranon ja tenorin mukaan, - mieluummin G-duurissa.

Prokiimenisävelmän perusmelodia on bassolla. Kaksiäänisesti on laulettava basson ja sopranon mukaan.

Sävelmäkaavoissa esiintyvien merkkien selitys.

Tekstin sovittaminen määrättyyn sävelmäkaavaan on suoritettava huolellisesti, jotta niin sanojen kuin koko tekstin korostukset sopeutuisivat mahdollisimman hyvin melodiaan. Jokaisessa sävelmässä on omia melodialisia korostuksia. Tekstin sanat ovatkin sovittavat siten, että tekstin korko satuisi mahdollisimman tarkkaan juuri tähän melodialiseen korkoon. Tämän helpottamiseksi kaavoissa on nuottiviivaston yläpuolella merkillä V osoitettu kunkin säkeen korostetut sävelet. Sama merkki sulussa (V) osoittaa joka sivukorkoa tahi tilapäistä korkoa.

Tekstin vaatimuksesta johtuen on samassa säkees-

20.
sä toisinaan enemmän, toisinaan vähemmän säveleitä. Hel-
pointa on liiat tavut sovittaa melodian resitatiiviosaan,
jonka osoittavat kahden pystysuoran viivaparin väliin
sijoitetut kokonaisarvoiset nuotit. Mutta näin ei voi ai-
na tehdä, joskus täytyy toistaa muitakin, säkeen melodiali-
seen osaan kuuluvia säveleitä. Näistä taasen ainoastaan
määrätyt sävelet ovat sellaisia, että ne koko sävelmän sii-
tä kärsimättä hyvin sopivat toistettaviksi; näitä säve-
leitä osoittavien nuottien kohdalla kaavan nuottiviivas-
ton yläpuolella on pisteitä, jotka siis merkitsevät, että
kysymyksessä olevia nuotteja voi tekstin vaatimusten mu-
kaisesti toistaa useampia kertoja. Suluissa olevat pis-
teet taas merkitsevät, että niiden kohdalla oleva nuotti
voidaan jakaa useampiin pienempiin nuotteihin. Toisinaan
sattuu päinvastoin, että joku tekstin lause on niin lyhyt,
että kaikki kaavassa olevat sävelet on vaikeata käyttää;
myöskin sattuu, että joku lause alkaa korostetulla tavulla,
kun taas kaavassa on korostetun sävelen edessä vielä mui-
ta, ikäänkuin nousutahtiin kuuluvia säveleitä. Silloin
kun näitä säveleitä osoittavat nuotit ovat pystysuoris-
sa hakasissa, voi ne jättää tällaisessa tapauksessa ilman
muuta käyttämättä.

21.
Useissa sävelmissä on sellaisia, n.s. pysyviä sä-
velkuvioita, jotka on aina pysytettävä sellaisinaan
- niistä siis ei saa jättää yhtään säveltä pois, sa-
moinkuin yhtäkään niiden säveltä ei saa toistaa.
Tällaisten pysyvien sävelkuvioiden yläpuolelle on
merkitty vaakasuora hakenen. Erinäisissä tapauksissa
on nuottiviivaston yläpuolella merkityllä pienellä
nuotilla tahdottu osoittaa, että sen kohdalla olevaa
nuottia voi muuttaa merkittyyn aika-arvoon.

Lopuksi on viivoilla osoitettu eri äänten vaihtu-
minen hajalliseen tilaan tai toiseen laulutapaan ta-
pahtuvissa siirroissa.

Lähteinä käytetty:

Öinen juhlapalvelus eli Vigiliat. II. 1905.
Liturgia neljäänisestä 1931.
F. Golubev. Strojenie tserkovnago osmoglasia. 1911.
Muistiinpanot rovasti A. Kasenskin luennoista lukkari-
kurssilla vna 1922.

Kahdeksan sävelmäjaksos kaavat.

(Littyä kirjoitukseen: „Sävelmäjaksomme rakenteesta“).

I:n sävelmäjaksos.

Stikiirasävelmä.

Kanonisävelmä.

II:n sävelmäjaksos.

Stikiirasävelmä.

Hajallinen tila.

Handwritten musical score for 'Hajallinen tila' in G major, 4/4 time. It features a treble and bass staff with various musical notations including notes, rests, and dynamic markings.

Troparisävelmä.

Handwritten musical score for 'Troparisävelmä' in G major, 4/4 time. It includes a treble and bass staff with notes and rests.

¹⁾ Lyhyessä lausussa joka alkaa lyhyellä tavalla esiintyy tässä lyhyt. nuotti. Esim. tropari $\frac{2}{4}$ "Rukoile, oi taolaji..."

Hajallinen tila.

Handwritten musical score for 'Hajallinen tila' in G major, 4/4 time. It features a treble and bass staff with notes and rests.

B Toinon laulutapa ahtaassa tilassa ja nän edespään.

Handwritten musical score for 'Toinon laulutapa ahtaassa tilassa ja nän edespään' in G major, 4/4 time. It includes a treble and bass staff with notes and rests.

Kanonisävelmä.

Handwritten musical score for 'Kanonisävelmä' in G major, 4/4 time. It features a treble and bass staff with notes and rests.

Hajallinen tila.

Handwritten musical score for 'Hajallinen tila' in G major, 4/4 time. It features a treble and bass staff with notes and rests.

Hajallinen tila.

Handwritten musical score for 'Hajallinen tila' in G major, 4/4 time. It features a treble and bass staff with notes and rests.

Prokimenisävelmä.

Handwritten musical score for 'Prokimenisävelmä' in G major, 4/4 time. It features a treble and bass staff with notes and rests.

Hajallinen tila.

Handwritten musical score for 'Hajallinen tila' in G major, 4/4 time. It features a treble and bass staff with notes and rests.

Stikinasävelmä, III:n sävelmäjaksossa.

Handwritten musical score for 'Stikinasävelmä, III:n sävelmäjaksossa' in G major, 4/4 time. It includes a treble and bass staff with notes and rests.

Hajallinen tila.

Handwritten musical score for 'Hajallinen tila' in G major, 4/4 time. It features a treble and bass staff with notes and rests.

B Toinon laulutapa ahtaassa tilassa. j. n. e.

Handwritten musical score for 'Toinon laulutapa ahtaassa tilassa. j. n. e.' in G major, 4/4 time. It includes a treble and bass staff with notes and rests.

Tropari- ja kanonisävelmä.

*). Kentauksissa jäävät nämä sulkuihin merkityt nuotit tavallisesti pois. Sinoastan kokonaisuudessa nämä nuotit esiintyvät, joskus tämän säkeen kentautteessakin.

Hajallinen tila:

* *) Tropareissa ja kondakissa, muttei kanoneissa.

Prokimenisävelmä.

Hajallinen tila.

Stikirasävelmä IV:s sävelmäjako.

Sauselmasä.

Hajallinen tila.

Troparisävelmä.

Hajallinen tila.

Kanonisävelmä.

Viis sävelmäjaksot.

Prokimemisävelmä.

VI:s sävelmäjaks.

Ukura- ja trooparisävelmä.

Lauselmasä.

aromiasävelmä.

Hajallinen tila

B Toinen laulutapa

Säntyminen hajalliseen tilaan, taulutavasta L.

* 2: son ja 2: sem. säkeen lopussa oleva nuotti a on jostus g.

Prokimemisävelmä.

Hajallinen tila

VII:s sävelmäjakso

Stikirasävelmä.

1... v v v... 2... v...

Lausemasäe. v... (v)(v)(v) v Hajallinen tila.

Troppisävelmä. A1 v 2 v... L

Hajallinen tila.

Harmonisävelmä.

2 v... 3 v

v... L v v... v... v... v... v... v...

Hajallinen tila.

B Toimon laulutapa.

Hajallinen tila. j.n.e.

Prokimmisävelmä. (v)

(v) (v) (v) ... Hajallinen tila.

VIII:s sävelmäjakso

Stikirasävelmä.

A1 1... v v... 2 v... (v) 3

Musical score for 'Lausekäsä'. It consists of two staves with treble and bass clefs. The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

Musical score for 'Toivan laulutapa'. It consists of two staves with treble and bass clefs. The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

Musical score for 'Hajallinen tila'. It consists of two staves with treble and bass clefs. The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

Musical score for 'Troparisävelmä'. It consists of two staves with treble and bass clefs. The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

Musical score for 'Kanonisävelmä'. It consists of two staves with treble and bass clefs. The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

Musical score for 'Hajallinen tila'. It consists of two staves with treble and bass clefs. The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

Musical score for 'Hajallinen tila' with lyrics. It consists of two staves with treble and bass clefs. The lyrics are: "pa-pit vei-saat-kaa! ja pe-rustit vet-ten pääl-le maan...". The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

Musical score for 'Hajallinen tila'. It consists of two staves with treble and bass clefs. The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

Musical score for 'Puskimenisävelmä'. It consists of two staves with treble and bass clefs. The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

Musical score for 'Hajallinen tila'. It consists of two staves with treble and bass clefs. The music features a series of chords and melodic lines with various ornaments and dynamics.

V. Nikitin.

Hedelmi-, herkku- ja
siirtomatavarakauppa -

suositellaan.

Sortavala. Puhelimet: 356 ja 618.

Fr. Lehtosyrjä.

Hyvin lajiteltu, monipuoli-
nen sekatavarakauppa -

suositellaan.

Kerisyrjä.

Wärz O/s.

Kangas-, ruoka- ja rikka-
matavarakauppa.

Sortavala. Siitoinin talo. Puhel. 525.